

Over Geb Meynen, het studentenleven aan de VU en het oordeel van Arie van Deursen

VU-student Gerben Meynen publiceerde in 1935 onder het pseudoniem Bernard van Bergen een roman over het studentenleven aan de VU. Althans, dat had uitgeverij Kok er van gemaakt door die woorden op het omslag te vermelden. Dit prikkelt de belangstelling van de historicus, want de roman is daarmee mogelijk een mooie bron voor een tot nu toe nauwelijks betreden onderzoeksgebied: de geschiedenis van het studentenleven aan de VU. Biedt de roman wat de uitgever belooft?

Slechte recensies

Meynen zelf had achteraf echter spijt van de woorden op het omslag: de vlag dekte de lading niet. Dat constateerden ook verscheidene recensenten: dit was geen boek over het studentenleven aan de VU, maar over het intieme geloofsleven van een theologisch student, die worstelt met de vraag of hij wel roeping tot het predikantsambt heeft. Het boek werd bepaald niet goed ontvangen. Sommige invloedrijke recensenten hebben het nogal afgekraakt, en dat was volgens de uitgever reden voor de zeer slechte verkoop.

Van Deursen

Ook de historicus Arie van Deursen, in zijn boek uit 2005 over de geschiedenis van de VU *Een hoeksteen in het verzuild bestel*, had er geen goed woord voor over. Hij ziet in de auteur de vertegenwoordiger van de ‘dorpsjongens’ die aan de VU gingen studeren, als (de later bekende theoloog) Joh. Verkuyl, maar met minder gaven van hoofd en hart, zodat ze dorpsjongens bleven, ook als hun kennis toenam. Hij plaatst deze roman tegenover een boek dat enkele jaren later verscheen, *Gods Woord in het studentenleven*, dat onder redactie stond van de befaamde Amsterdamse predikant S.G. de Graaf. Van Deursen verwijst in dit verband naar een opmerking van prof. L. van der Horst. Die stelde in zijn rectorale oratie uit 1936 dat in Nederland de meeste studenten afkomstig waren uit gezinnen van academici en andere hoogopgeleiden. Aan de VU betraf dat slechts 20 %, en daarvan was de helft domineeskind. Kortom: vooral dorpsjongens, daar aan die VU. De roman van Van Bergen, zo stelt Van Deursen, is daarom, ondanks de matige kwaliteit, een ‘welkom geschenk’, want studenten van dit type ‘plegen in de bronnen weinig sporen na te laten’. Juist daarom was de roman overigens ‘voor de corpsstudent [...] een steen des aanstoets’. Daarmee is de roman van Meynen, die toch al geen goede recensies had, definitief neergesabeld als prutswerk.

Wat opvalt, is dat Van Deursen hier de plank op minstens twee punten misslaat. Hij doet dat op zo’n manier dat hij zijn eigen adagium – de doden rechtdoen – ontrouw is geworden. De doden, inclusief Meynen, kunnen zich niet meer verdedigen. Dat rechtdoen begint met grondig onderzoek, een weg waarop Van Deursen zijn sporen meer dan verdiend heeft. Maar heeft Van Deursen het zich hier niet te gemakkelijk gemaakt? Was het in 2004 – toen hij zijn onderzoek deed – echt niet mogelijk geweest uit te vinden dat achter Bernard van Bergen student Gerben Meynen schuilging? Het tweede punt van kritiek is dat Van Deursen de strekking van de roman niet begrepen heeft en zich wellicht te veel heeft laten leiden door een recensie uit een studentenblad. Over beide punten nog iets meer.

De auteur van de roman

De schrijver kwam uit een typische VU-familie. Zijn grootvader J. Meynen was hoofdonderwijzer in Groningen. Hij was hervormd, maar ging in 1886 met de Doleantie mee, de kerkscheuring die onder leiding stond van Abraham Kuiper. Grootmoeder Meynen-van Riemsdijk was de dochter van de welgestelde Kamper sigarenfabrikant Van Riemsdijk. Toen het kerkverband dat was voortgekomen uit de Doleantie zich in 1892 verenigde met de kerken die voortgekomen waren uit een eerdere kerkscheuring, de Afscheiding van 1834, volgde ook grootvader Meynen deze beweging. Zo werden hij en zijn nazaten lid van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Twee van de zonen werden predikant. De vader van de auteur was predikant in Rinsumageest, Voorburg, Vlaardingen en Baarn, de moeder van de auteur was Trijntje IJnzonides, dochter van een arts, kleindochter van een (hervormd) predikant. Ook in de derde generatie kwamen predikanten voor: onder anderen de schrijver van Wat eeuwig zeker is... en zijn oudere broer. Een neef van de schrijver werd minister en later VU-bestuurder, twee zoons studeerden theologie. De kleinzoon van de schrijver, genoemd naar zijn grootvader, is theoloog, filosoof en psychiater, universitair docent aan de VU en bijzonder hoogleraar in Tilburg.

Deze ‘dorpsjongen’ wordt door Van Deursen min of meer vergeleken met corps studenten als W.F. de Gaay Fortman en I.A. Diepenhorst – beiden speelden later een belangrijke rol in de geschiedenis van de VU als hoogleraar en rector; beiden zouden het ook enige tijd minister zijn. Zij waren volgens Van Deursen veel minder ‘kleinburgerlijk’. Maar ook Meynen was lid van het Corps, van 1932-1933 was hij zelfs lid van de Senaat. Punt is, en daar heeft Van Deursen gelijk in, dat Meynen over de VU of over de Gereformeerde Kerken bepaald niet kritisch schrijft. Daarin verschilde hij aanwijsbaar van De Gaay Fortman en Diepenhorst. Maar op dat punt hadden juristen het gemakkelijker dan theologen: de laatsten moesten immers nog als predikant aan de slag zien te komen. En niet alle studenten hebben last van een ‘Sturm und Drang’ periode in hun leven.

De strekking van de roman

Zwaarder dan het feit dat Van Deursen de auteur geen recht doet, weegt het feit dat hij de strekking van deze roman niet begrepen heeft. Het is geen ‘roman over het studentenleven aan de V.U.’, zoals het omslag vermeldt. Een omschrijving die overigens op de titelbladzijde niet voorkomt. Heeft Van Deursen dat niet gezien? Omdat hij bovendien een paar keer citeert uit een recensie, bekruipt me de vraag of hij de roman zelf wel gelezen heeft. Natuurlijk, op de achtergrond speelt de VU een rol, maar het kan een intelligente en geoefende lezer toch niet zijn ontgaan dat de VU slechts het decor vormt, maar dat de hoofdrol wordt gespeeld door het zielenleven van de student. Deze roman gaat niet over de VU, maar over de vraag of de hoofdpersoon wel roeping tot het predikantsambt heeft. Dat is de centrale vraag van deze roman. Voor wie aan de VU theologie studeerde, was niet de godsdienst voorwerp van studie, maar God, voor zover hij zich geopenbaard heeft. En het is geen mens geraden Gods Woord te verkondigen als hij daartoe niet geroepen was, zo vond men. Ben ik wel geroepen? Dat was zonder twijfel de vraag waar de hoofdpersoon in deze roman mee worstelde. In allerlei tegenslagen zag hij tekenen dat het niet Gods bedoeling was dat hij predikant zou worden. Daarmee legde de auteur iets van zijn eigen worsteling bloot. Maar dat is dan ook het probleem waar Meynen zich tegen verzette. Het boek wil waarschuwen om daar al teveel waarde aan te hechten!

M.J. Aalders, 1 maart 2016